דרשוני כרך א — עשרת הדיברות

עשרת הדיברותתמר ביאלה

מעשה בעלמה שהייתה יושבת בבית הכנסת בשעה שהיו קורין בעשרת הדיברות. באותו היום היה הקורא מקפיד בקריאתו עד שנדמה היה לה שהיא שומעת את הדברים בפעם הראשונה. והייתה תמהה לשמע הדברים ולבה הולך ומתעכר.הייתה שואלת בלִבּה: 'לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך' (שמות כ, ט) – והאשה, מה יהא עליה? האם לא צוותה אף היא בקדושת השבת?וזה שנאמר: 'לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך' (שם, כ, יג) – והאשה, מה יהא עליה? האם לא צוותה אף היא שלא לחמוד איש רעותה?

אותה עלמה צדקת הייתה, ועד אותו היום לא עלתה על לבה מחשבה זרה והרהור אחר אמיתה של תורה. באותה שעה היה הולך לבה ומתעטף בפחד, והיה מכה בה ומכה, עד שהייתה חושבת שכל באי בית הכנסת שומעים קול דפיקותיו. דמעות שעלו בגרונה, טעם תהום היה בהן, וטעם של ים שטבעו בו המצרים היה בהן. ומתוך שהייתה רועדת ומתבהלת פרחה דעתה.

אסף הקדוש ברוך הוא נשמתה בכפו והיה מסתכל בה ומחייך. אמר לה: עד כמה הייתי ממתין לך שתבואי ותקשי לי, ואני אהיה מבאר לך ונותן לך מה שגנוז אצלי בשבילך כשלושת אלפים שנה! השפילה מבטה והקשתה: ולאשה לא דיבר הקדוש ברוך הוא בהר סיני? ואותה לא ציווה בדברים שדיבר לגברים בקולות וברקים?

זקף הקדוש ברוך הוא את ראשה ואמר לה: שכשעלה משה אליי, ציוויתי לו 'והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלשי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני' (שמות יט, יא). כיון שרחק משה מהנשים, ופרש מציפורה אשתו, קירב להר רק את האנשים שנאמר: 'ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה' (שם, יט, יז).ובאותה השעה שהיו רק גברים סביבותיו, כששמע משה את הדברים, את 'לא תעשה כל מלאכה', אמר בלבו: 'ומי נענש לעשות מלאכה אם לא האיש? ומשל מי עבדים ושפחות, מקנה ובנים שהוא יכול לומר להם עשו מלאכה או תשבותו, אם לא של האיש?', על כן כתב להם משה לשמור את השבת בלשון זכר. ומשום שלא היה מעורב עם הבריות – בריות לשון נקבה – שלא היה עם צפורה אשתו זמן רב, לא זכר שגם לאשה יצר לחמוד, ועל כן לא כלל אף אותן באותו הלאו.

שאלה אותה עלמה לפני הקדוש ברוך הוא: ואם כן, ומשה שפרש מהנשים לא יכול היה לשמוע אותם הדברים שציווה הקדוש ברוך הוא לנשים אלו, האם תלמיד חכם שלא פרש יכול לשמוע?

הרצינו פניו של הקב"ה – הרצינו מלשון רצינות והרצינו מלשון רצון – והשיב לה: שכל בית מדרש שאין בו אשה, לא יצא דברי שלם מלפניו.